HET SCHRIJVEN VAN ARTIKELEN VOOR HET TIJDSCHRIFT BASTERIA, 1

door

A.C. van Bruggen

Omdat de redactie van Basteria bij voortduring te kampen heeft met manuscripten die niet aan de regels voldoen, is besloten een serie te schrijven over hoe het dan wel moet. Uiteraard is dat gemakkelijker gezegd dan gedaan. Men kan niet alle details belichten en alle voorkomende gevallen bespreken. Eigenlijk zou voor een a.s. auteur een nauwkeurige bestudering van de laatste aflevering van ons tijdschrift al genoeg, maar in ieder geval een begin, moeten zijn. Ook voor de redactie is het wel eens nuttig de zaak op schrift te stellen.

We gaan ervan uit, dat een manuscript in getypte vorm aangeboden wordt; de tijd van handgeschreven manuscripten (welk woord immers 'handschrift' betekent) is voorgoed voorbij. In de meeste gevallen zullen getypte manuscripten worden aangeboden als een computeruitdraai. Basteria is nog niet zo ver, dat aanbieding op floppy-disc vereist is, iets wat overigens niet erg lang meer op zich zal laten wachten.

Wat is nu eigenlijk de inhoud van een artikel bestemd voor Basteria? Men moet iets mede te delen hebben, wat van belang is voor de malacologie in de wijdste zin des woords. Dat zal meestal zijn op het gebied van de systematiek, verspreiding, oecologie, gedrag, morfologie, enz. Basteria is minder geschikt voor publicatie van bevindingen op gebieden als moleculaire biologie, fysiologie, endocrinologie, enz. We moeten ons echter realiseren,

dat biochemie en moleculaire biologie een steeds toenemende rol in de systematiek spelen. Het schrijven van een artikel is als het schrijven van een opstel zonder dat ooit de mogelijkheid bestaat de lezer nadere informatie te verschaffen. Immers, de lezer zal zich als regel ver weg van de auteur bevinden, zodat het artikel in alle opzichten helder moet zijn, waarbij eventueel overblijvende vragen niet uit de weg gegaan mogen worden. Voor moeilijkheden moet men hulp zoeken bij anderen; als bijvoorbeeld een beschikbare radula niet bestudeerd is, i.v.m. het ontbreken van de mogelijkheid dat te doen, is dat niet zonder meer acceptabel - men dient echt wel enige moeite te doen. Immers, als men een artikel schrijft, dan neemt men deel aan het wetenschappelijk bedrijf en dat brengt verplichtingen met zich mede. Het is altijd aan te raden van te voren contact op te nemen met de redactie, zeker als men voor het eerst denkt te gaan publiceren.

Wat is de taak van de redactie? De redactie bewaakt de kwaliteit van het tijdschrift door de manuscripten op hun wetenschappelijke en taalkundige merites te (laten) beoordelen. Dat is bepaald geen sinecure. Hier komt veel bij kijken. Omdat veel van onze auteurs amateurs in de beste zin van het woord zijn, geeft de redactie de voorkeur aan assisteren bij verbetering boven verwerpen van opstellen. De redactie treedt tevens op als middelaar tussen auteur en drukker. Er is immers een lange weg te gaan tussen opstel en drukwerk. De schrijver kan de redactie assisteren door de aanwijzingen zo nauwkeurig mogelijk te volgen. De functie van uitgever, in ons geval de Nederlandse Malacologische Vereniging, is in zakelijke termen gezien een dubbelfunctie, nl. die van kapitaalverschaffer en distributeur. Immer, de vereniging betaalt de drukker en verkoopt Basteria aan leden, niet-leden en aan de bibliotheek, in ons geval zonder winstoogmerk. Basteria wordt dus in principe tegen kostprijs verkocht, sinds 1981 eigenlijk onder de kostprijs als gevolg van het aantrekken van subsidies.

Voordat men begint met het samenstellen van een artikel, dient men te bepalen in welke taal dit moet gebeuren. Basteria publiceert in beginsel in het Nederlands, Engels, Frans en Duits. Mededelingen van internationaal wetenschappelijk belang dienen bij voorkeur in het Engels geschreven te zijn: nieuwe soorten, nomenclatuurzaken, verspreidingsgegevens van buiten Nederland, enz. Hier kan ook de keuze op Frans of Duits vallen. De samenvatting dient altijd in het Engels te zijn; in geval van een artikel in een taal anders dan Engels, moet ook de titel boven de samenvatting in het Engels gegeven worden.

De titel is de vlag van het artikel en dient de lading zo volledig mogelijk te dekken. Voorbeelden van onjuiste = onvolledige titels zijn o.a. de volgende, 'Vijf nieuwe soorten van slakken', 'Gedrag van zoetwatermossels' en 'Rapport over een reis naar Albanië'. Deze zouden als volgt kunnen zijn: 'Vijf nieuwe soorten van Gastropoda Prosobranchia van de noordelijke Rode Zee' (zou zeker in het Engels gesteld moeten worden!), 'Gedrag van zoetwatermossels (Bivalvia: Unionidae) in verband met de hardheid van het water in het Naardermeer' en 'Een inleiding tot de landmolluskenfauna van Albanië' (zeker niet in het Nederlands). Let wel, Basteria gebruikt in de titels geen cursief voor weten-

schappelijke namen op het niveau van geslachten en soorten.

Op de titel volgt de naam van de auteur, gedrukt in kapitalen en voorzien van een adres. Dit alles typen zoals het gedrukt moet worden, alleen lettertype (en centreren) geeft de redactie aan. Als men insisteert op uitgespelde voornamen, dan worden deze niet in kapitalen gezet om het onderscheid met de achternaam (vooral voor de buitenlandse gebruikers) duidelijk te maken. Hierop volgt in een versmald blokje (graag versmald typen) in kleine letters (uiteraard in gewone letters getypt: de redactie maakt het de drukker duidelijk dat het kleine lettertjes moeten worden) de Engelse samenvatting. Deze moet kort en zakelijk zijn, maar wel alle noodzakelijke gegevens bevatten, dus namen van nieuwe soorten en hun verspreiding, eventuele synonymie en andere echt essentiële en vitale uitkomsten van het onderzoek. Het ligt voor de hand eerst een paar samenvattingen in de laatste afleveringen van Basteria na te lezen. Dit alles wordt met een regel spatie gevolgd door de z.g. key-words, sleutelwoorden in het Engels die informatie geven over de inhoud van het artikel. Deze sleutelwoorden worden in referentietijdschriften opgenomen met verwijzing naar de titel van het tijdschrift. Dat maakt zodoende gericht zoeken van literatuur mogelijk. In Basteria nemen wij bijv. altijd de familienaam op; een zoeker vindt in de lijsten van sleutelwoorden in referentietijdschriften dan die naam en weet, dat dat artikel voor hem/haar van belang kan zijn. Ook sleutelwoorden zijn onderworpen aan regels. De volgorde reflecteert de systematische positie van grote naar kleinere eenheden, bijv. Gastropoda, Prosobranchia, Cypraeidae, Cypraea. De systematische sleutelwoorden worden gevolgd door woorden die met de inhoud van het artikel te maken hebben, bijv. taxonomy, nomenclature, distribution, biogeography en zo meer. De laatste keywords refereren aan de betrokken geografische eenheden, bijv. 'West Indies, Aruba', of 'Mediterranean, Italy', of 'Southern Africa, Lesotho', dus ook weer afdalend van grote naar kleinere eenheden. Let wel, bij samenvatting en sleutelwoorden wordt nergens ingesprongen - dit in tegenstelling tot wat gebruikelijk is in het artikel zelf.

Het artikel zelf bestaat in principe uit vier delen, een inleiding, de romp van het artikel, een conclusie, en een lijst van aangehaalde literatuur. Elke alinea wordt ingesprongen; de alinea's worden niet gescheiden door regels spatie. Wel dient door het gehele manuscript dubbele spatie aangehouden te worden. Dat maakt het bewerken door de redactie (o.a. plaatsen van aanwijzingen voor de drukker) mogelijk. De verschillende hoofdstukken (aan te raden bij een groot stuk; kleinere artikelen behoeven niet verdeeld te worden) krijgen elk een gecentreerde kop in kapitalen, waarbij ook weer het gebruik van cursief vermeden wordt. In het artikel wordt elke wetenschappelijke naam op het niveau van geslachten, ondergeslachten, soorten en ondersoorten plus variëteiten onderstreept, wat voor de drukker de aanwijzing is, dit in cursief te zetten. Bij de meeste door een computer bewerkte manuscripten zal reeds cursief ingevoerd zijn. Let wel, dit geldt voor elke wetenschappelijke naam, om het even of het om mollusken, dan wel andere dieren of ook planten gaat. Alleen bij persklaar aangeleverde tabellen kan eventueel (in overleg)

van deze regel afgeweken worden. Andere aanduidingen (golflijntjes, dubbele onderstreping e.d.) zijn niet toegestaan. Nieuwe namen worden in vet gezet, maar dat wordt door de redactie aangegeven.

De inleiding plaatst het onderzoek in een kader en geeft algemene bijzonderheden als terminologie, materiaal, methoden, afkortingen en dankbetuigingen. Zelden wordt een artikel volledig op eigen kracht gemaakt; een ander draagt exemplaren aan, verschaft literatuur, corrigeert de taal, maakt de foto's, enz. Het is gepast deze personen in het kort de erkenning te geven, die zij verdienen, ook als dat een deel van hun beroepsplicht is geweest. Een typiste van een lang en voor haar dor en moeilijk artikel verdient vermelding; fotografen en tekenaars hebben ook hun (beroeps)trots. Nota bene, drukken is een kostbare zaak en alles dient kort en bondig, maar wel zo duidelijk mogelijk, gesteld te worden. Breedsprakigheid wordt direct door de redactie doorgeprikt... Het gebruiken van afkortingen voor bijv. instituten en vaktermen kan zeer ruimtebesparend zijn; alle afkortingen die niet in een standaardwoordenboek te vinden zijn, moeten echter verklaard worden. Het is aan te raden standaardafkortingen voor instituten te gebruiken, waar deze algemeen ingevoerd zijn. Het Amsterdamse museum wordt wereldwijd als ZMA aangeduid; in dit geval hoeft men echt geen nieuwe afkorting te verzinnen. Wel bestaan er ruwweg gesproken twee scholen, nl. één die eist dat de plaatsnaam aan het einde verschijnt en een die daar niet aan hecht. Het Parijse museum wordt door de ene school als MNHNP afgekort, en door de andere MNHN genoemd. Waarvoor men kiest, doet er niet toe, als men maar consequent is. Er kan niet genoeg op gehamerd worden, dat men in elk artikel in alle opzichten consequent is en blijft. Dat geldt voor alles! Bijvoorbeeld, als men eerst het materiaal opsomt en daarna de schelp beschrijft, dan moet dat voor alle behandelde soorten op precies dezelfde wijze gebeuren!

Het is wellicht hier de plaats te vermelden, dat men in het Engels de in Nederland zo populaire aanduiding 'drs.' voor doctorandus niet kent. In het Engels betekent 'drs.' nl. 'doctores' oftewel het meervoud van 'doctor'; men kan dus wel Drs. Coomans, Gittenberger en Van Bruggen bedanken, maar niet Drs. H.P. Wagner. Dus gewoon Mr. Wagner, of wellicht bij hoge uitzondering het archaïsche 'H.P. Wagner, biol.docts.'. Het is hier tevens de plaats te vermelden, dat voor het woord 'heren' in het Engels een merkwaardige gallicistische afkorting gebruikt wordt: 'We thank Messrs. A.W. Janssen and H.H. Dijkstra for assistance with...'. Dat staat voor het Franse woord 'Messieurs'. De zelden gebruikte vrouwelijke vorm hiervan wordt nooit afgekort: 'Mesdames'. In Basteria is het gebruikelijk dat titels met een hoofdletter beginnen en van een punt voorzien worden, dus 'Dr.' en niet 'dr'. Wat betreft andere afkortingen, wake men ervoor dat dit bestaande afkortingen zijn. Dat geldt ook voor vreemde talen. Men vertale 'o.a.' nooit in het Engels met 'a.o.' voor 'among others' of 'among other things' - óf men schrijft het voluit óf men gebruikt de afkorting 'e.g.' (exempli gratia), wat eigenlijk 'bijvoorbeeld' betekent, maar ook voor 'onder andere' gebruikt wordt. 'Pers. comm.' is bepaald geen erkende Engelse afkorting. Auteurs

verschuilen zich nogal eens achter het gebruik van bepaalde uitdrukkingen, spellingswijzen, afkortingen, enz. door Engelstaligen. Men houde zich voor ogen, dat ook talrijke Engelstaligen hun taal niet voldoende beheersen (hoeveel Nederlanders spreken en schrijven 100% correct Nederlands?) en dat veel Engelstalige artikelen/boeken uit de pen gevloeid zijn van personen, die niet het Engels als moedertaal hebben.

De spelling in het Nederlands is een kwestie van smaak; eigenlijk geldt hier dat men altijd consequent (konsekwent) dient te zijn. Men vermijde bizarre spellingswijzen, die niet algemeen ingang hebben gevonden: elektries, masjiene. Voor vreemde talen geldt dat Basteria het Engels als internationale taal erkent, en niet het Amerikaans, dus 'molluscs' (en niet 'mollusks'), 'behaviour' (niet 'behavior') e.d. meer. Voor geografische namen houden wij de officiële Engelse vertaling aan waar deze bestaat (raadpleeg de Times-atlas): The Hague, Vienna, Munich, Nuremberg, Warsaw. Dat geldt mutatis mutandis ook voor de andere talen; wij spreken van Moskou, de Fransen van La Haye, de Duits sprekenden van Strassburg. Als men consequent de plaatselijke schrijfwijze aanhoudt, dan is dat ook toegestaan. Milaan heet dan Milano, Turijn Torino, Athene Athênai, wat op den duur echter wat bizar gaat worden. Weest consequent (een houding die van elke schrijver in alle opzichten verlangd wordt!) in Uw artikel; in de tekst 'North Sea' en op de kaartjes 'Noordzee' is niet acceptabel. Ook in de literatuurlijsten dienen de plaatsen van publicatie van boeken opgegeven te worden in de gebruikte taal, met dien verstande, dat natuurlijk Latijnse vormen als 'Lipsiae' (Leipzig) en 'Holmiae' (Stockholm) vervangen dienen te worden door het equivalent in de taal van het voor Basteria bestemde opstel.

Als besluit van dit eerste artikel nog twee zaken. Bij het aanhalen van literatuur in de tekst gaat men als volgt te werk. Van het gerefereerde werk worden slechts aureur, jaar en, waar nodig en nuttig, de pagina en/of figuur aangehaald en wel op de volgende manier. 'Volgens Van Aartsen (1982: 101)...' of 'Recentelijk werd aangetoond (Van Aartsen, 1982: 101, fig. 3)...'. Voor verwijzing naar meer dan twee auteurs wordt de Latijnse afkorting et al. (et aliis) gebruikt: 'Giusti et al. (1982: 101)'. Voor verwijzing naar eigen figuren en tabellen wordt altijd een kleine letter gebruikt, bijv. 'Zie fig. 3-5 en tabel 3'. In het Engels: 'figs. 1-3, fig. 3a-c. Verder schrijven we pl. 1 fig. 7 als fig. 7 van pl. 1 bedoeld wordt en pl.1, fig. 7 als plaat 1 en een afzonderelijke fig. 7 bedoeld worden.

De eerste maal dat een wetenschappelijke naam van een weekdier verschijnt, wordt deze compleet opgegeven, dus inclusief auteur en jaar (al dan niet tussen haakjes). Dat geldt uitsluitend voor mollusken; voor planten en andere dieren zijn de Latijnse namen dus gewoon korter. Geslachtsnamen worden bij herhaling tot op de eerste letter afgekort; soortnamen zonder bijbehorende genusnaam of afkorting daarvan horen in die vorm niet thuis in een wetenschappelijk tijdschrift. Dus: 'In Frankrijk komt R. inconspicua voor...' en niet 'In Frankrijk komt inconspicua voor...'.

Dit eerste artikel is bij nader inzien tamelijk lang geworden. De redactie van Basteria heeft echter de indruk, dat wel dege-

lijk behoefte bestaat aan het bovenstaande. Als toekomstige auteurs zich aan deze regels houden, kunnen hun artikelen sneller en eenvoudiger verwerkt en gepubliceerd worden, iets wat Basteria ten goede komt en de redactie tijd en moeite bespaart. Zodra de auteur weer geïnspireerd is, zal een tweede deel volgen.